

Φόρμα Αποτύπωσης Σχεδίου Δράσης

Σχολική Μονάδα: 1ο ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ - 0501590

Σχολικό Έτος: 2022 - 2023

Ημερομηνία Εξαγωγής: 10/06/2023

Σχολική Μονάδα: 1ο ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ - 0501590

Στόχος Βελτίωσης:

Σκοπός του σχεδίου δράσης:

Η θεμελίωση αγαστών σχέσεων μεταξύ των μαθητών, υπό την αιγίδα ενός «**Συμβολαίου Τάξης**», με σκοπό την καλή συνεργασία αλλά ταυτόχρονα και τη διαχείριση συγκρουσιακών καταστάσεων. Το Συμβόλαιο Τάξης θα αποτελεί το βασικό σημείο αναφοράς των μαθητών προκειμένου να επιλύουν διαφορές και να βελτιώνουν το κλίμα των σχέσεων μεταξύ τους.

Ειδικοί στόχοι του σχεδίου δράσης:

- Να προβάλλει την αναγκαιότητα σύναψης και τήρησης κανόνων συμπεριφοράς από τους ίδιους τους μαθητές κάθε τμήματος.
- Να καλλιεργήσει στους μαθητές/μαθήτριες τις δεξιότητες της επικοινωνίας, του σωστού διαλόγου και της συνεργασίας.
- Να ενδυναμώσει 'χαμένες' και υποτιμημένες στις μέρες μας αξίες όπως της αγάπης, φιλίας, της αλληλεγγύης και της αποδοχής.

Σχέδιο Δράσης: Βελτίωση του κλίματος σχέσεων των μαθητών/-τριών μέσα στη σχολική τάξη - Πρόληψη και διαχείριση εντάσεων.

Άξονας: Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών

Συντονιστής Δράσης: ΣΚΟΥΤΕΡΗ ΕΛΕΝΗ

A. Σχεδιασμός της Δράσης

Αναγκαιότητα - Στόχοι

Η αναγκαιότητα βελτίωσης της ποιότητας της επικοινωνίας και γενικότερα των σχέσεων μεταξύ των μαθητών ώστε να διασφαλιστεί η διδακτική διαδικασία αλλά και η προσωπική τους ανάπτυξη, αναδεικνύει το ρόλο θέσπισης ορίων και κανόνων συμπεριφοράς κοινά αποδεκτών από το σύνολο των μαθητών /τριών της τάξης.

Τα παιδιά αισθάνονται ασφάλεια όταν λειτουργούν σε καθορισμένα όρια, μέσα από τα οποία δύνανται να προσδιορίζονται ως ξεχωριστές προσωπικότητες μέσα στην τάξη. Η ύπαρξη κανόνων συμπεριφοράς τα βοηθά να αντιμετωπίζουν συναισθήματα άγχους και ανασφάλειας, που συχνά εκφράζονται ως παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, αυθάδεια, έλλειψη πειθαρχίας, άγχος κ.λπ.

Το πλαίσιο αποδεκτής συμπεριφοράς -όπως αυτό διαμορφώνεται από τον Σχολικό Κανονισμό- ενισχύεται και

γίνεται πιο προσιτό καθώς προσαρμόζεται στις ανάγκες κάθε τμήματος, με το Συμβόλαιο τάξης. Πρόκειται για μια διαδικασία συναίνεσης μεταξύ των μαθητών του τμήματος, μέσα από την οποία ενισχύεται η ενότητα και η συνοχή των μελών του διαμορφώνοντας μια ιδιαίτερη σχέση μεταξύ τους.

Η εμπιστοσύνη και ο σεβασμός είναι αξίες εξέχουσας σημασίας που αποτελούν τη βάση αυτής της σχέσης και είναι αυτές που αναδεικνύονται κατά την υλοποίηση της δράσης. Με τα δύο αυτά στοιχεία, οι κρίσεις που προκύπτουν αντιμετωπίζονται καθολικά και πιο μεθοδικά, οι σχέσεις εξομαλύνονται, επικρατεί κλίμα συναίνεσης και αποδοχής και η τάξη ΠΡΟΟΔΕΥΕΙ.

Ενέργειες & χρονοδιάγραμμα υλοποίησης

Η Εκπόνηση συναινετικού Συμβολαίου σχέσεων τάξης προγραμματίζεται και πραγματοποιείται στο 1^ο τρίμηνο του σχολικού έτους, υπό την εποπτεία ενός ή και δύο εκπαιδευτικών σε ένα δίωρο του σχολικού προγράμματος. Απαραίτητη προϋπόθεση, οι μαθητές να έχουν ήδη ενημερωθεί από την έναρξη της σχολικής χρονιάς για τον Κανονισμό λειτουργίας του σχολείου με τους αδιαπραγμάτευτους κανόνες, ο οποίος και αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων κάθε τάξης.

Η δράση χωρίζεται σε επιμέρους στάδια που μπορεί να διαφέρουν από τάξη και τμήμα και προσαρμόζονται ανάλογα με το δυναμικό της τάξης και τις ανάγκες των ίδιων των μαθητών (π.χ. στάδιο γνωριμίας και εξοικείωσης για την ά τάξη, αναγνώριση και διαχείριση συναισθημάτων μέσα από διαδραστικά δρώμενα για τη β' και τη γ' τάξη, κλπ.). Στο τελικό στάδιο οι μαθητές αναγνωρίζουν τις κοινές αρχές - αξίες που τους ενώνουν, τις καταγράφουν και τις αναρτούν στην αίθουσα σε ορατή από όλους θέση.

Στο επόμενο διάστημα η δράση παρακολουθείται και ανατροφοδοτείται κάθε μήνα, ή όποτε κρίνεται απαραίτητο και ειδικά στις περιπτώσεις που πρέπει να γίνει διαχείριση μιας ενδοτηματικής κρίσης. Στις μηνιαίες συνεδριάσεις των τμημάτων, τα παιδιά μεταξύ άλλων καλούνται να κρίνουν και να συζητούν κατά πόσο λειτουργεί και τηρείται το Συμβόλαιο των σχέσεών τους έως εκείνη τη στιγμή. Στο τέλος του δεύτερου τριμήνου και στο τέλος του διδακτικού έτους μοιράζονται ερωτηματολόγια ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός τήρησης και η τελική προσφορά της δράσης στη βελτίωση των σχέσεων των μαθητών.

Διαδικασίες υλοποίησης	Σεπτέμβριος- Οκτώβριος- Νοέμβριος	Ιανουάριος- Φεβρουάριος- Μάρτιος	Απρίλιος- Μάιος
------------------------	---	--	-----------------

Προσδιορισμός δράσης

Εκπόνηση του Συμβολαίου Τάξης

Τήρηση και αναφορά στο Συμβόλαιο τάξης/ μηνιαία συμβούλια

Καταγραφή της πορείας του τμήματος

Παρακολούθηση-ανατροφοδότηση της δράσης-

Αξιολόγηση της δράσης

Πόροι - μέσα - ερευνητικά εργαλεία

- Ανθρώπινο δυναμικό:

1. Οι εκπαιδευτικοί
  2. Οι μαθητές
- Ειδικοί επιστήμονες (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί)

-Ερευνητικά εργαλεία:

I.Βιβλιογραφική έρευνα

II. Ερωτηματολόγιο

Κριτήρια επιτυχίας της Δράσης

1. Περιορισμός ή και εξάλειψη εχθροπραξιών και συγκρούσεων μέσα και έξω από την τάξη.
2. Έμπρακτη συνεργασία και ανάληψη πρωτοβουλιών των μαθητικών συμβουλίων για ομαδικές δραστηριότητες και δράσεις (μπαζάρ, συγκέντρωση χρημάτων για κάποιο σκοπό, διακόσμηση αίθουσας, ομαδικές εργασίες κλπ.).
3. Έμπρακτη ανάδειξη των αξιών του σεβασμού, της αποδοχής, της φιλίας, της ομοψυχίας και της αλληλοϋποστήριξης της μαθητικής κοινότητας.

Διαδικασίες αξιολόγησης της Δράσης

Παρατήρηση και καταγραφή σχέσεων: 1. Οι σχέσεις των μαθητών και οι δράσεις τους επιτηρούνται και αξιολογούνται σε καθημερινή βάση από το σύνολο του συλλόγου διδασκόντων. 2. Τα συγκρουσιακά περιστατικά καταγράφονται στο βιβλίο συμβάντων του σχολείου.

Ερωτηματολόγιο: Μέσω στοχευμένων ερωτηματολογίων στα μέσα και στη λήξη της σχολικής χρονιάς διαπιστώνεται και αξιολογείται η δράση.

Παρακολούθηση συνολικής παιδαγωγικής πορείας και προόδου του κάθε τμήματος:

1. Η ανάληψη πρωτοβουλιών για δράσεις των τμημάτων καταγράφονται στα βιβλία πρακτικών των συνεδριάσεων των μαθητικών συμβουλίων τάξης.
2. Από τα πρακτικά των παιδαγωγικών συνεδριάσεων στο τέλος κάθε διδακτικού τετράμηνου και μέσω του χαρακτηρισμού των τμημάτων διαπιστώνεται συνολικά η παιδαγωγική πορεία του κάθε τμήματος.

Ανατροφοδότηση - Προτάσεις ΣΕΕ

Όπως πολύ εύστοχα σημειώνετε "Η Εκπόνηση συναινετικού Συμβολαίου σχέσεων τάξης προγραμματίζεται και πραγματοποιείται στο 1^ο τρίμηνο του σχολικού έτους, υπό την εποπτεία ενός ή και δύο εκπαιδευτικών σε ένα δίωρο του σχολικού προγράμματος. Απαραίτητη προϋπόθεση, οι μαθητές να έχουν ήδη ενημερωθεί από την έναρξη της σχολικής χρονιάς για τον Κανονισμό λειτουργίας του σχολείου με τους αδιαπραγμάτευτους κανόνες, ο οποίος και αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων κάθε τάξης."

Επομένως θα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η καταγραφή της πορείας των ενεργειών και η ανταπόκριση των μαθητών σχετικά με το συμβόλαιο της τάξης κατά την τρέχουσα χρονιά.

Αποτελεί μια δύσκολη Δράση αλλά με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για την πορεία της τάξης.

Καλή επιτυχία και καλή συνέχεια!

B. Υλοποίηση της Δράσης

Περιγραφή

Με την έναρξη της σχολικής περιόδου ο Σχολικός κανονισμός αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του σχολείου και σε έντυπη μορφή αναρτήθηκε σε κάθε τμήμα ξεχωριστά. Η υλοποίηση του σχεδίου δράσης που αφορούσε στη δημιουργία ενός συναινετικού συμβολαίου τάξης μεταξύ των μαθητών ξεκίνησε το μήνα Οκτώβριο και ολοκληρώθηκε το μήνα Νοέμβριο σε όλα τα τμήματα. Η δράση ολοκληρώθηκε σε 2 διδακτικές ώρες.

- Εισαγωγικά συζητήθηκε ο Σχολικός κανονισμός του σχολείου και μέσα από τη συζήτηση προέκυψε από τα ίδια τα παιδιά η αναγκαιότητα ύπαρξης κανόνων για καλύτερη ποιότητα των σχολικών σχέσεων. Στη συνέχεια γνωστοποιήθηκε στους μαθητές η δράση και ο σκοπός της καθώς και τα βήματα που θα ακολουθούσαν έτσι ώστε η δράση να αφορά αποκλειστικά τους ίδιους και τις σχέσεις του σε επίπεδο τμήματος, με την παρουσία του καθηγητή να είναι υποστηρικτική και όχι κατευθυντική ή παρεμβατική
- Οι μαθητές χωρίστηκαν σε 4αδες. Σε κάθε μια ομάδα ένας μαθητής αναλάμβανε να καταγράφει τους τελικούς κανόνες της ομάδας. Τα παιδιά ήταν ελεύθερα να καταγράψουν κάθε ιδέα που θα οδηγούσε σε βελτίωση των μεταξύ τους σχέσεων σε επίπεδο τμήματος, παροτρυνόμενα να μη χρησιμοποιούν λέξεις αρνητικές ή με προστακτική έγκλιση (απαγορεύεται, μην δεν κλπ.) αλλά κυρίως λέξεις και φράσεις με θετική εννοια (πχ. Αντί για : "δεν πρέπει να μιλάμε στο μάθημα" γράφουν : "καλό θα είναι να είμαστε ήρεμοι και προσεκτικοί την ώρα του μαθήματος".)
- Όταν η ομάδα είχε καταγράψει τους κανόνες της, τότε οι ομάδες γυρίζαν στην ολομέλεια και παρουσίαζαν τους κανόνες οι οποίοι καταγράφονταν στον πίνακα από έναν μαθητή.
- Όταν κάποιος από τους κανόνες επαναλαμβανόταν από άλλη ομάδα, δεν καταγραφόταν ξανά, αλλά έμπαινε δίπλα του ένας αύξοντας αριθμός που

υποδήλωνε πόσες φορές επαναλήφθηκε ο ίδιος κανόνας. Έτσι στο τέλος φαινόταν ποιος κανόνας είχε εξέχουσα σημασία για τους μαθητές ώστε να καταγραφούν με σειρά προτεραιότητας.

(Σε όλα τα συμβόλαια των τμημάτων, όλες σχεδόν οι ομάδες δείχνουν να έχουν εντοπίσει τα προβλήματα των σχέσεων με ακρίβεια και αυτό φαίνεται από την επανάληψη συγκεκριμένων κανόνων και τη στοχοπροσηλωση στην συχνά επαναλαμβανόμενη έννοια του σεβασμού, που από αποτελεί και το κορυφαίο ζητούμενο μεταξύ τους).

- Μετά την καταγραφή και την τελική κατάταξη κατά προτεραιότητα των κανόνων τα παιδιά κατέγραψαν τους κανόνες οι οποίοι τελικά με τη βοήθεια 2 ή 3 παιδιών σε κάθε τμήμα αναρτήθηκε στον μπροστινό τοίχο κάθε αίθουσας σε ευκρινές σημείο από όλους, μια αυτοσχέδια κατασκευή του Συμβολαίου της τάξης.
- Η παραπάνω διαδικασία ακολουθήθηκε σε όλα τα τμήματα της α΄ της β΄ και της γ΄ τάξης. Ειδικά στη γ΄ τάξη όπου κρίθηκε απαραίτητο, προηγήθηκε ένα στάδιο με ψυχοκινητική δράση για τη βελτίωση του κλίματος και την καλύτερη προσέγγιση της δράσης. (Στη γ τάξη οι μαθητές έχουν ήδη εξοικειωθεί μεταξύ τους, γνωρίζονται ήδη και λόγω ηλικιακού σταδίου η ύπαρξη των κανόνων βρίσκεται συχνά σε καθεστώς αμφισβήτησης και για αυτό το λόγο η προσέγγιση έγινε αρχικά με διαφορετικό τρόπο). Έτσι, εκτός από την παραπάνω διαδικασία, η δράση ενισχύθηκε με κινητικά παιχνίδια ενδυνάμωσης της ομάδας και συζήτηση για την αναγνώριση και διαχείριση συναισθημάτων, για τις κοινές πεποιθήσεις και ιδέες. Έτσι, μέσα από τη συζήτηση προέκυψαν οι κοινοί κανόνες που θα πλαισίωναν τις μεταξύ τους σχέσεις.
- Στα τμήματα της α΄ και της β΄ τάξης η κατασκευή του τελικού συμβολαίου πηρέ τη μορφή ομαδικής καλλιτεχνικής εργασίας σε χαρτόνι ενώ στη γ΄ στα 3 από τα 4 τμήματα η κατασκευή προτιμήθηκε να είναι λιτή και απλούστερη με τη μορφή ενός απλού εκτυπωμένου φύλλου από χαρτί.

Γ. Αποτίμηση της Δράσης

Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος

Η πραγματοποίηση του Συμβολαίου τάξης μεταξύ των μαθητών, είναι μια δράση που θα μπορούσε να επαναλαμβάνεται ετησίως. Έχει μεγάλη αξία να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη των σχέσεων των μαθητών των τμημάτων σε ένα χρονικό εύρος τριών διδακτικών ετών, καθώς και την ανταπόκριση των μαθητών στο συμβόλαιο τάξης και στις τρεις σχολικές τάξεις.

Την επόμενη σχολική χρονιά θα μπορούσαν να διαφοροποιηθούν οι επιμέρους δράσεις του Συμβολαίου σε κάθε τάξη ώστε να ταιριάζουν με την ηλικιακή εξέλιξη των παιδιών καθώς επίσης και την εξέλιξη των τμηματικών σχέσεων από τη, α΄ μέχρι τη γ΄ τάξη. Επίσης θα μπορούσε να σχεδιαστεί μια δράση για Συμβόλαιο δια - τμηματικών σχέσεων, δηλαδή κανόνες σχέσεων για τους κοινούς χώρους δράσης των μαθητών στο σχολείο (σχέσεις στον προαύλιο χώρο, στην αίθουσα εκδηλώσεων στη διάρκεια σχολικών γιορτών, καθώς και

περισσότερη εμπλοκή των μαθητών στις σχολικές εκδηλώσεις - γιορτές και επετείους).

Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της δράσης

Η παραγωγή και η τήρηση κανόνων από τους ίδιους τους μαθητές έχει ιδιαίτερη σημασία και θα μπορούσε να θεσπιστεί ως ένα βαθμό στις απαραίτητες δράσεις κάθε σχολικής μονάδας. **Ως εκ τούτου η ενημέρωση και η επιμόρφωση του συνόλου των εκπαιδευτικών, έχει ιδιαίτερη σημασία κρίνοντας και από τα σύγχρονα δεδομένα αύξησης της παραβατικότητας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.** Μια προτεινόμενη βιβλιογραφική παρουσίαση σχετικού υλικού στους εκπαιδευτικούς και ειδικότερα στους υπεύθυνους τμημάτων, **που θα αφορά στους τρόπους και τις πιθανές προσεγγίσεις της παραγωγής από τους ίδιους τους μαθητές ενός συνόλου κανόνων** που οι ίδιοι θα θεσμοθετούν και θα διαφυλάσσουν, μπορεί να επιφέρει σπουδαία και θετικά αποτελέσματα που θα προάγουν το σύνολο των σχέσεων και θα βοηθούν στην αντιμετώπιση κρίσεων μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης

Οι δράσεις που αφορούν στην ενδυνάμωση και τη σύσφιγξη των σχέσεων των ομάδων μέσα από **ψυχοκινητικές ασκήσεις και παιχνίδια**, όπως εφαρμόστηκε επιλεκτικά σε τμήματα της γ' γυμνάσιου, έτυχαν σε μεγάλο ποσοστό της εκτίμησης και της αποδοχής των μαθητών και συνέτειναν σε ένα ευνοϊκότερο κλίμα εμπιστοσύνης τόσο μεταξύ τους όσο και προς τον καθηγητή - συντονιστή και τελικά και προς την ίδια τη δράση. Τέτοιες δράσεις - παιχνίδια θα μπορούσαν να εφαρμόζονται όταν κρίνεται αναγκαίο σε περιπτώσεις κρίσεων μέσα στα τμήματα και ανεξάρτητα από τη δράση για την οποία επιλέχθηκαν αρχικά, που στην προκειμένη περίπτωση που ήταν το Συμβόλαιο της τάξης.

Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης

Η πραγματοποίηση της δράσης στηρίχθηκε σε προσωπική βιβλιογραφική έρευνα των ίδιων των μελών της ομάδας δράσης και στην εμπειρία προγενέστερης εφαρμογής της στο παρελθόν σε άλλα σχολεία και βαθμίδες.

Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε

Για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της δράσης φτιάχτηκαν **ερωτηματολόγια κλειστού τύπου**. Για ο σκοπό αυτό και τη συνολική εφαρμογή της δράσης χρησιμοποιήθηκε αντίστοιχο **βιβλιογραφικό υλικό** τόσο από τη σχολική βιβλιοθήκη όσο και από προσωπική έρευνα των μελών της ομάδας δράσης.

Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν

Σημαντικότερη δυσκολία απεδείχθη η διαδικασία του να κερδηθεί η εμπιστοσύνη και η αποδοχή των μαθητών της γ' τάξης. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε από την ομάδα μια ενισχυτική δράση που θα προετοίμαζε το έδαφος για την εισαγωγή στην αναγκαιότητα παραγωγής του δικού τους συμβολαίου.

Επιμέρους δυσκολίες:

Η περίοδος που επιλέγεται να πραγματοποιηθεί η δράση, συμπίπτει με το πρώτο τρίμηνο της σχολικής χρονιάς. Μέσα σε αυτούς τους μήνες οι διδακτικές ώρες αποδεικνύονται πολύτιμες - για την ολοκλήρωση της ύλης, την διεκπεραίωση των γραπτών δοκιμασιών, για την προετοιμασία και πραγματοποίηση των σχολικών γιορτών της 28^η Οκτωβρίου και της 17^{ης} Νοέμβρη, τις εκλογές των μαθητικών κοινοτήτων, τις εκπαιδευτικές επισκέψεις και τόσα άλλα- με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του σχολικού προγράμματος με τις επιμέρους δράσεις και τη χρονική πίεση των πραγματικών διδακτικών ωρών. Έτσι, ο συντονισμός του προγράμματος για την ταυτόχρονη εύρεση ενός συνεχόμενου δώρου σε όλα τα τμήματα, ή έστω σε καθένα χωριστά, καθίσταται στην ουσία **αδύνατος** και

αναζητούνται συνεχώς εναλλακτικές οδοί (π.χ σπάσιμο σε 2 ώρες μη συνεχόμενες, συχνά όχι την ίδια εβδομάδα, με αποτέλεσμα την μη ταυτόχρονη πραγματοποίηση του συμβολαίου σε όλα τα τμήματα και τα σχετικά 'πισωγυρίσματα' των παιδιών σε σχέση με την ολοκλήρωση της δράσης.

Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων

Η παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού στη σχολική μονάδα (ψυχολόγος, κοινωνική λειτουργός) λειτούργησε υποστηρικτικά στην πραγματοποίηση της δράσης, όπως επίσης οι εξαιρετικές σχέσεις μεταξύ των συναδέλφων.

Η απόλυτη στήριξη σε **υλικοτεχνική υποδομή** της σχολικής μονάδας (παραγωγή εντύπων και διανομή στις τάξεις, βιβλιογραφική στήριξη, η ύπαρξη ιστοσελίδας με την ανάρτηση του Σχολικού κανονισμού, είναι βασικά στοιχεία που διευκολύναν την πραγματοποίηση της δράσης.

Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί

3 = Σε μεγάλο βαθμό

Αποτελέσματα της Δράσης

Πρωταρχικός στόχος ήταν η **επίτευξη της συναίνεσης** του συνόλου των μαθητών για την ίδια την πραγματοποίηση της δράσης, που στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία κατά την πραγματοποίηση του συμβολαίου. Πράγματι στο σύνολο τους οι μαθητές φάνηκε να κατανοούν την αναγκαιότητα της δράσης και συμμετείχαν όλοι μαζί, ενώ κατά τη διάρκεια της χρονιάς ουδέποτε αμφισβητήθηκε κάποιος από τους κανόνες του συμβολαίου ως προς την αξία του ή τον τρόπο δημιουργίας του. Τα σχολικά συμβούλια των 5μελών πραγματοποιούνταν σε μεγαλύτερη συχνότητα στα τμήματα της α γυμνασίου, λιγότερο στη β τάξη και ακόμα σπανιότερα στη γ. Στις συζητήσεις στα συμβούλια αυτά, πολύ συχνά γινόταν αναφορά σε κάποιους από τους κανόνες ενώ συζητούσαν κατά πόσο τους σέβονται και τους τηρούν. Η αναφορά στο συμβόλαιο πάντα τύγγανε του σεβασμού όλων των μαθητών και την πλήρη αποδοχή.

Από τη **μελέτη των ερωτηματολογίων** σε ικανοποιητικό δείγμα μαθητών τόσο το μήνα Μάρτιο όσο και το μήνα Μάιο, προέκυψε ότι τα παιδιά:

1. Γνωρίζουν την ύπαρξη του σχολικού κανονισμού
2. Θεωρούν ότι οι σχέσεις του μέσα στο τμήμα είναι καλές με ελάχιστα σοβαρά περιστατικά
3. Πιστεύουν στην αξία του σεβασμού
4. Θεωρούν ότι οι ίδιοι σέβονται τους συμμαθητές τους
5. Αποδέχονται τους συμμαθητές τους ακόμα και με τις ιδιαιτερότητες τους
6. Αισθάνονται άνετα μεταξύ τους
7. Οι σχέσεις τους ρυθμίζονται μέσα από τη συζήτησή και το διάλογο
8. Αναγνωρίζουν την αξία του συμβολαίου τάξης
9. Θα επιθυμούσαν να επαναλάβουν το Συμβόλαιο την επόμενη χρονιά.

Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)

Η δράση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το τον αρχικό σχεδιασμό τηρουμένων των χρονοδιαγραμμάτων. Παρόλο που σε κάθε τμήμα επικρατούν ιδιαίτερες συνθήκες και καθένα έχει τα χαρακτηριστικά του, οι επιμέρους δράσεις επαναπροσδιορίζονταν ώστε να επιτευχθεί ο τελικός στόχος, δηλαδή η πραγματοποίηση του Συμβολαίου

και η επιτήρησή του από τους ίδιους τους μαθητές.